

ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХІЧНОГО ВПЛИВУ ЯК МЕТОД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ ЩОДО ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ

THE USE OF PSYCHOLOGICAL PRESSURE AS A METHOD OF CRIMINAL ATTACKS ON ELDERLY

Курбатова І.С.,

*здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національної академії прокуратури України,
старший прокурор відділу прокуратури м. Києва*

Надано характеристику поняттю «психічне насильство», окреслено співвідношення «психічного примусу» і «психічної погрози», а також встановлено їх основні ознаки. Досліджено особливості насильницьких злочинних дій із застосуванням психічного впливу щодо осіб похилого віку та зазначено проблематику латентності насильницьких злочинних посягань із використанням психічного впливу щодо літніх родичів у колі сім'ї.

Ключові слова: похилий вік, злочин, насильство, психічний вплив, погрози, примус, запобігання.

Дано характеристику поняттю «психическое насилие», показано соотношение «психологического принуждения» и «психологической угрозы», а также установлено их основные признаки. Исследовано особенности насильственных преступных действий с применением психологического воздействия в отношении лиц пожилого возраста и обозначено проблематику латентности насильственных преступных посягательств с использованием психического влияния на престарелых родственников в кругу семьи.

Ключевые слова: пожилой возраст, преступление, насилие, психическое влияние, угрозы, предупреждение.

In this paper we give a characterization of the concept of "psychological violence", outlined the ratio of "psychological coercion" and "psychological threat", as well as set their basic features. The features of violent criminal acts using psychological impact against the elderly and latency problems indicated violent criminal attacks using mental impact on elderly relatives in the family circle.

Key words: old age, crime, violence, mental influence, threats, coercion, prevention.

Наслідки впливу злочинного посягання на психіку особи залишаються недостатньо вивченими, насамперед з огляду на складність доведення причинно-наслідкового зв'язку між діями злочинця та завданими потерпілому психічними травмами, що нерідко становлять більшу небезпеку для здоров'я, ніж фізичні ушкодження. Недослідженість і, як наслідок, правова невизначеність такого впливу в законодавстві ускладнює правильну кваліфікацію дій злочинця та завданої шкоди, насамперед жертвам похилого віку, та ще більше поглиблює прогалини в запобіжній правоохоронній діяльності. Відсутність комплексних наукових досліджень позначається і на дієвості державних програм запобігання злочинності, особливо вказаного її різновиду, на ефективності діяльності громадських організацій. З огляду на це в умовах сьогодення дослідження й розробка заходів запобігання насильницьким посяганням із застосуванням психологічних методів впливу на літніх осіб у системі профілактики злочинів набуває особливої актуальності.

Окремі питання психічного насильства у кримінальному праві знайшли своє відображення в роботах таких науковців, як Ю.М. Антонян, М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, А.М. Браусов, О.С. Вікторов, С.А. Гамаюнова, Л.Д. Гаухман, В.В. Голіна, Ф.Б. Гребьонкін, О.Л. Гуртовенко, О.М. Джужа, Є.Л. Доценко, В.Є. Емінов, М.І. Єнікєєв, А.Ф. Зелінський, Н.В. Іванцова, І.І. Карпець, О.І. Коростильов, В.Н. Кудрявцев, Н.Ф. Кузнецова, В.М. Куц, Р.А. Левертова, В.Г. Ледяєв, О.А. Мартиненко, П.С. Матишевський,

М.І. Мельник, В.А. Номоконов, Л.А. Остапенко, Е.Ф. Побегайло, В.В. Панкратов, Л.В. Сердюк, В.В. Сташис, С.Н. Табакова, В.Я. Тацій, А.П. Тузов, В.О. Туляков, Є.В. Фесенко, М.І. Хавронюк, О.М. Храмов, Т.І. Якимець, С.С. Яценко та інші.

У межах цієї статті пропонується дослідити загальну характеристику психічного насильства щодо літніх осіб, зумовлену необхідністю визначення поняття психічного насильства, дослідження його проявів та різновидів у кримінально-правовій сфері, детермінантів насильницької злочинної діяльності із застосуванням психічного впливу на літніх осіб, основних напрямів запобігання проявам кримінально-караного психічного насильства щодо даної категорії осіб, аналізу міжнародного й національного законодавства в даній сфері.

Особливістю похилого віку є окремою демографічною та соціальною категорією, яка потребує особливих заходів їх правового захисту. Завдяки набутому життєвому досвіду, сформованому в результаті аналізу допущених помилок та їх виправлення, вони є прикладом для наступних поколінь. Водночас такі специфічні ознаки, як фізична слабкість, надмірна довірливість, правова необізнаність, добродушність, відкритість, легковажність та необережність, зазвичай притаманні особам похилого віку, роблять їх занадто вразливими в сучасних, нерідко жорстоких умовах життя. Вказане зумовлює необхідність забезпечення з боку держави й міжнародного співтовариства особливого ставлення до такої соціальної категорії, зокрема у сфері дотримання основних прав і

свобод та недопущення ущемлення їх законних інтересів.

Основні принципи й гарантії дотримання прав літніх людей закріплені в таких міжнародно-правових документах, як Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний план дій із проблем старіння, прийнятий у 1982 р. на першій Всесвітній асамблеї із проблем старіння у Відні, Принципи ООН щодо осіб похилого віку 1991 р., Копенгагенська декларація 1995 р., Програма дій Всесвітньої зустрічі на вищому рівні з питань соціального розвитку 1995 р., Пекінська декларація і Платформа дій, прийняті на четвертій Всесвітній конференції з питань становища жінок у 1995 р., Подальші ініціативи в інтересах соціального розвитку, ухвалені на XXIV спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН, та Декларація тисячоліття ООН, прийнята резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї у вересні 2000 р.

Конституція України (ст. 3) визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Життя і здоров'я людини знаходяться під кримінально-правовим захистом, що виключає можливість застосування до людини будь-яких форм катувань, насильства, приниження її гідності, жорстокого поводження. Насильство у своїх проявах може виражатися як фізично, коли людині завдаються тілесні ушкодження, так і психічно, коли вплив відбувається на її психіку. При цьому слід відмітити особливу аморальність злочинних посягань щодо літніх людей, адже останні нерідко беззахисно довіряють стороннім особам, вважаючи, що їх дії обумовлені виключно добрими намірами, очікують на увагу та піклування. Власне, розраховуючи на ці якості, злочинці рік за роком учиняють все нові види злочинів, винаходячи нові способи й методи кримінального психічного впливу, використовуючи сучасні засоби спілкування (мобільні телефони та мережу Інтернет). «Успішності» злочинних посягань також сприяє необізнаність осіб похилого віку у новітніх науково-технічних досягненнях та нехтування узвичаєними засобами захисту: встановленням броньованих дверей, домофонів, сигналізаційних систем.

Сучасною кримінально-правовою наукою не вироблено єдиного наукового визначення поняття «психічне насильство». Ряд науковців розуміють під ним залякування потерпілого, тобто суспільно-небезпечний примусовий вплив на його психіку, що проявляється в погрозі спричинити яку-небудь шкоду [1]. Інші вчені розглядають психічне насильство в контексті міжособистісних відносин, тобто у кримінальному насильницькому психічному впливі на фізичну особу – суб'єкта кримінальних правовідносин та особистісному сприйнятті такого впливу, що стає головною причиною завдання кримінальної насильницької психічної шкоди цьому суб'єкту [2, с. 11-12].

Заслуговує на увагу наукова позиція, представники якої вважають «психічне насильство» доктринальним поняттям, включаючи до його змісту лише загрозу фізичного насильства [3, с. 11].

Зустрічається також широке розуміння психічного насильства не лише як погрози, але й як неприємної для людини інформації, здатної заподіяти їй психічної травми чи обмежити свободу її волі (образу, наклеп, інша інформація, що травмує психіку) або ж протизаконний вплив безпосередньо на мозок людини з метою зміни його функцій проти чи поза волею потерпілого (електронна стимуляція) [4].

На нашу думку, поняття «психічне насильство» можна визначити як кримінально караний зумисний словесний (не фізичний) вплив на поведінку особи, який, з огляду на реальність сприйняття, пригнічує душевний стан і, як наслідок, видозмінює подальшу поведінку потерпілого.

Водночас слід вказати на невизначеність поняття «психічного насильства» й у Кримінальному кодексі України, хоча законодавцем неодноразово використовується термін «насильство» для позначення різного роду злочинних посягань. Саме словосполучення «психічне насильство» в чинному кримінальному законі не зустрічається. В окремих нормах використовуються терміни «погроза» (ст. 129, 195, 266, 345, 350, 377, 398, 405 КК України) та «примус» («психічний») (ст. 40, 122, 149, 173 КК України), проте зміст цих понять не роз'яснюється. Тобто є підстави вважати, що Кримінальним кодексом України передбачено кримінальну відповідальність за психічне насильство, яке виражається в різних за обсягом, характером і ступенем небезпеки для життя чи здоров'я погрозах.

Досліджуючи схоже поняття – «погроза», науковці вкладають у нього також різний зміст. Так, поширеним є підхід, за якого погрозу ототожнюють із примусом [5, с. 4; 6, с. 155]. Нерідко під психічним насильством (погрозою застосування фізичної сили) розуміють «протиправний вплив, спрямований на психіку іншої особи з метою придушення її опору й підпорядкування її волі волі злочинця шляхом залякування застосуванням фізичної сили» [7, с. 4; 8, с. 31]. Окремими науковцями під погрозою розуміється збудження в людини почуття тривоги. При цьому психічне насильство звужується до погрози застосування фізичного насильства та є його частиною [9, с. 23]. Виокремлюється також підхід, представники якого зміст погрози зводять до психічного впливу [10, с. 9].

Так, можуть мати місце такі прояви погроз, як спричинення фізичної, моральної, матеріальної шкоди, позбавлення людини будь-яких благ усупереч її волі, шантаж, психограмування, демонстрація катувань тощо. На відміну від фізичного насильства, психічне насильство має своєю кінцевою метою породження відчуття страху, душевних хвилювань, моральних страждань у потерпілого, тобто будь-якого роду негативного впливу на його психіку, штучного спричинення зміни емоційного стану потерпілого.

Варто зазначити, що психічний вплив саме на особу похилого віку, як правило, буде більш значним, оскільки негативні емоційні переживання в такої людини зазвичай обумовлені віковими особли-

востями, її фізичною безпорадністю. Під час визначення ступеня психічного впливу слід враховувати загострене суб'єктивне його сприйняття потерпілим похилого віку, на яке завідомо й розраховує злочинець. Так, потерпілий має вважати, що йому загрожує негайна й неминуча розправа, якщо він не підкориться вимогам злочинця.

На наш погляд, не має значення, чи була у правопорушника можливість виконати погрозу, адже досить часто злочинці, користуючись довірливістю й необізнаністю літніх осіб, погрожують застосувати зброю, яка насправді є небоездатною (наприклад, макетом пістолета). Потерпілі при цьому не підозрюють про обман, вважаючи погрози реальними, на що й розраховують нападники.

У зв'язку із цим Пленум Верховного Суду України у п. 4 постанови № 5 від 30.05.2008 р. «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» роз'яснив судам обов'язковість реального сприйняття погрози потерпілим, рекомендувавши при цьому враховувати час, місце й обстановку, що склалася (оточення групою осіб, глухе й безлюдне місце, нічний час тощо) [11].

Залежно від змісту погрозу можна розглядати як самостійний злочин (наприклад, ст. 129 КК – погроза бивством, ст. 195 – погроза знищення майна, ст. 398 КК – погроза або насильство щодо захисника чи представника особи тощо) та як спосіб вчинення іншого злочину (ч. 2 ст. 186 КК – грабіж із погрозою застосування насильства, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я; ч. 1 ст. 187 КК – розбій із погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я особи; ч. 3 ст. 189 КК – вимагання під погрозою застосування насильства, знищення або ушкодження чужого майна, під погрозою поширення відомостей, що ганьблять потерпілого або його близьких).

На думку В.А. Владимірова, психічне насильство може бути елементом розбійного нападу та виражатися в погрозі застосування фізичного насильства [12, с. 101]. Дії злочинця розглядатимуться як розбій навіть за умови, що правопорушник свідомо розраховував на помилкове сприйняття погрози потерпілим.

Варто відзначити, що на сьогодні існує нагальна потреба в законодавчому визначенні понять «примус» та «психічний примус», враховуючи, що законодавцем у ч. 2 ст. 40 КК України він застосовується без розкриття його змісту. Наукове, а в подальшому й нормативно-правове визначення даних термінів унеможливить надалі неоднозначні їх тлумачення та впорядкує практику кваліфікації насильницьких злочинів у цілому.

Під «психічним примусом» окремі науковці, як вже частково зазначалося, розуміють певний негативний вплив на психіку людини [13, с. 42; 2]. Так, А.М. Ришелюк до видів психічного примусу відносить різного роду погрози: застосувати фізичне насильство (в тому числі щодо рідних та близьких), знищити майно, розголосити відомості, які особа

бажає зберегти в таємниці, тощо [14, с. 130]. Отожнення понять «психічний примус» та «психічна погроза», на наш погляд, видається дещо некоректним. Відповідно до лексичного визначення, примус – це зумовлена кимось або чимось необхідність (зусилля, натиск) діяти певним способом, незалежно від бажання примушованої особи [15, с. 682]. Отже, застосовуючи примус, винний намагається примусити, спонукати потерпілого вчинити конкретно визначене необхідне, вигідне для порушника діяння, всупереч волі жертви.

Щодо погрози, то вона визначається як обіцянка заподіяти будь-яке зло, неприємність або залякати особу [16, с. 724]. На нашу думку, погроза є більш широким за змістом поняттям, оскільки, застосовуючи її, злочинець може керуватися визначеними злочинними цілями (спонукати жертву вчинити/утриматися від певних дій) або мати на меті залякування потерпілих (наприклад, вчиняючи хуліганські дії). При цьому примус та погроза як види психічного насильства характеризується однаковим (словесним) способом впливу – на психіку, а також єдиними наслідками злочинного посягання – заподіянням шкоди психічному здоров'ю.

Злочинний вплив на психіку людини похилого віку нерідко має місце в сімейному колі. Так, законодавець визначає поняття психологічного насильства в сім'ї як насильства, що пов'язане зі впливом одного члена сім'ї на поведінку іншого шляхом словесних образ чи погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість у здатності захистити себе [17]. Тож психологічне насильство щодо літньої людини з боку членів родини може проявлятися у використанні лайливих слів та образливих жестів, які принижують честь і гідність або тримають в атмосфері страху, брутального ставлення, в завданні шкоди домашнім улюбленцям, у знищенні, пошкодженні, псуванні або приховуванні особистих побутових, цінних речей і предметів.

Проблема сімейного насилля щодо осіб похилого віку (за загальним визначенням) найкраще досліджена в США. Американські фахівці відзначають, що таке насилля полягає в тому, що жертві похилого віку завдається моральна шкода вже тим, що нею нехтують або її використовують через підвищену вразливість, пов'язану з віком, скажімо, через послаблення фізичних або розумових здібностей [18].

Значна кількість насильницьких злочинних посягань із використанням психічного впливу щодо літніх родичів вчиняється саме на ґрунті особистих неприязних стосунків. Однак при цьому потерпілі не завжди правильно оцінюють такі дії як протиправні у зв'язку зі своєю правовою необізнаністю. Так, наприклад, брутальне ставлення члена сім'ї, грубість і систематичні образи можуть розцінюватися як відсутність культури, стурбованість побутовими проблемами, брак часу для спілкування тощо. Вказане обумовлює відсутність достовірної статистики та, як наслідок, унеможлиблює визначення реальних масштабів і детермінант такої злочинності.

Літні люди становлять особливу групу ризику ще

й у контексті того, що більшість із них є одиницями або проживають окремо від близьких. Це створює додаткові можливості для злочинного впливу на них порівняно зі здоровими дорослими людьми, спроможними захистити себе в разі протиправних посягань.

Серед загальних детермінантів насильницької злочинності із застосуванням методів психічного впливу щодо осіб похилого віку, властивих усім протиправним посяганням, можна зазначити соціальні (алкоголізація, наркоманія, проституція, дитяча бездоглядність, бездомність, жебрацький спосіб існування тощо), економічні, політичні, культурні, духовні протиріччя розвитку суспільства (деградація морально-правової свідомості та антисоціальні ідеї). Особливо слід відмітити негативний вплив оточуючих осіб, неприязні (конфліктні) міжособистісні стосунки, насамперед у побуті, дисфункцію сім'ї.

Окремо слід звернути увагу на підвищену вразливість осіб похилого віку, зумовлену їх фізичними та психологічними віковими особливостями, внутрішньою незахищеністю. При цьому їх вразлива поведінка може бути як нейтральною, так і негативною (провокуючою).

Відсутність чіткого механізму злочинних проявів щодо осіб похилого віку, способом вчинення яких є психічне насильство, породжує і труднощі правозастосовної практики, насамперед запобіжної діяльності. Йдеться, зокрема, про необхідність системного вивчення соціальних, медичних і психологічних аспектів життєдіяльності літніх людей шляхом організації різного роду лекцій, семінарів, «круглих столів» із залученням відповідних фахівців, забезпечення безперешкодного надання консультацій із проблемних питань шляхом різних засобів зв'язку.

Недооцінюється роль системи реагування на повідомлення про побутові конфлікти. Це, зокрема, стосується потреби негайного реагування на сімейні сварки, бійки, інші побутові конфлікти, причини виникнення яких, так само як і подальші дії їх учасників, не прогножуються (зазвичай літні особи не мають можливості змінити обстановку, що в подальшому поглиблює несприятливі умови, сприяє виникненню повторних конфліктних ситуацій).

Потребує подальшого вдосконалення співпраця з науково-дослідними установами, провідними науковцями, фахівцями-практиками щодо розробки шляхів усунення колізійних норм, ефективнішого застосування законодавства та комплексного підхо-

ду до розробки заходів запобігання насильницьких злочинів у цілому.

Новими мають бути підходи до залучення громадськості (особливо сусідів літніх людей) до постійної співпраці з дільничними інспекторами міліції, що сприятиме завчасному запобігання можливих конфліктних ситуацій, в які втягуються літні люди. Слід посилити контроль за організацією й обліком системних відвідувань домівок та налагодження безперешкодного телефонного зв'язку літніх осіб із працівниками соціальних служб і дільничними інспекторами міліції для оперативного інформування про насильницькі дії та швидкого реагування на них.

Знову ж, враховуючи законодавчу невизначеність основних понять, які характеризують насильницькі дії із застосуванням методів психічного впливу щодо осіб похилого віку, доцільним вбачається наукове обґрунтування їх змісту та внесення подальших пропозицій щодо відповідних змін до чинного законодавства. Зокрема, пропонується визначити поняття «психічне насильство» як кримінально каранний зумисний вплив на психіку особи, який, з огляду на реальність його сприйняття, обумовив вимушену зміну подальшої поведінки потерпілого всупереч його волі й бажанню.

Доцільним вбачається визначити погрозу як більш широке за змістом поняття, враховуючи, що застосування примусу характеризується конкретною метою порушника, в той час як погрози можуть висловлюватися з хуліганських мотивів.

Щодо літніх людей слід виходити з більш значущих наслідків психічного впливу на них, враховуючи обумовленість негативних емоційних переживань у такої людини віковими особливостями, зокрема, її фізичною безпорадністю.

Подальших наукових досліджень потребує інститут латентності насильницьких злочинних посягань із застосуванням психічного впливу родичів літніх людей у колі сім'ї, оскільки потерпілі не завжди правильно оцінюють подібні дії близьких як протиправні, з огляду на свою правову необізнаність.

Додаткового системного аналізу потребує класифікація основних категорій потерпілих за ступенем сприйняття насильницького психічного впливу, наслідком якого має стати диференціація кримінальної відповідальності за злочинні дії щодо найбільш уразливих верств населення, їх правильна кваліфікація. Крім того, такий аналіз сприятиме розробленню практичних заходів запобігання злочинності в даній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Левертова Р.А. Ответственность за психическое насилие по советскому уголовному праву. – Омск, 1978.
2. Гуртовенко О.Л. Психічне насильство у кримінальному праві України : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.08. – О., 2008. – 17 с.
3. Петелин Б. Направленность личности и мотивы преступного поведения : учеб. пособие. – М. : Изд-во МГУ, 1973. – 56 с.
4. Щерба С. Рецензия на монографию Сердюка Л.В. «Насилие: уголовно-правовое и криминологическое исследование» // Уголовное право. – 2003. – № 2. – С. 142.
5. Стерехов Н.В. Ответственность за угрозу по советскому уголовному праву : автореф. дис. канд. юрид. наук. – Свердловск, 1972.
6. Гришко А.Я., Гришко Е.А., Упоров И.В. Уголовное право. Общая часть : учеб. пособие / под ред. Н.И. Ветрова. – М., 2001.
7. Костров Г.К. Уголовно-правовое значение угрозы : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.08. – М., 1970.

8. Гаухман Л.Д. Борьба с насильственными посягательствами. – М., 1969.
9. Симонов В.И., Шумихин В.Т. Квалификация насильственных посягательств на собственность : учеб. пособие. – М., 1993.
10. Сердюк Л.В. Психическое насилие как предмет уголовно-правовой оценки следователем. – Волгоград, 1981.
11. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 30.05.2008 р. «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
12. Квалификация преступлений против личной собственности. – М. : Юридическая литература, 1968.
13. Кримінальне право України. Особлива частина / за ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – К. : Юрінком Інтер ; Х. : Право, 2002. – 496 с.
14. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К. : Юридична думка, 2012. – 1316 с.
15. Словник української мови : в 11 т. – Т. 7. – 1976.
16. Словник української мови : в 11 т. – Т. 6. – 1975.
17. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
18. Андрушко А. Погане поводження з особами похилого віку в США / А. Андрушко // Сучасний вимір держави та права : зб. наук. праць / за ред. В.І. Терентьєва, О.В. Козаченка. – Миколаїв : Іліон, 2008. – С. 220–221.

УДК 343.241+343.54

ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

THE PRACTICE PROBLEMS OF ENFORCEMENT OF SANCTIONS FOR THE CRIMES AGAINST MORALITY

Макаров В.О.,

*здобувач кафедри кримінального права
Класичного приватного університету*

Стаття присвячена виявленню змісту та особливостей судової практики застосування санкцій за злочини проти моральності в Україні. Проаналізована практика застосування санкцій за ці злочини. Автор акцентує увагу на доволі поміркованому характері призначення покарань за злочини проти моральності і робить висновки про надмірну криміналізацію та пеналізацію в нормах КК України, котрі передбачають покарання за злочини проти моральності.

Ключові слова: злочини проти моральності, покарання, призначення покарання, санкція, судова практика.

Статья посвящена выявлению содержания и особенностей судебной практики применения санкций за преступления против нравственности в Украине. Проанализирована практика применения санкций за эти преступления. Автор акцентирует внимание на довольно умеренном характере назначения наказаний за преступления против нравственности и делает вывод о чрезмерной криминализации и пенализации в нормах УК Украины, предусматривающих наказание за преступления против нравственности.

Ключевые слова: преступления против нравственности, назначение наказания, наказание, санкция, судебная практика.

The article is devoted to the content and specific of court practice of enforcement of sanctions for crimes against morality in Ukraine. There is an analysis of practice of enforcement of sanctions for such crimes. The author focuses on a fairly moderate sentencing for crimes against morality, and concludes excessive criminalization and penalization in the norms of the Criminal Code of Ukraine, providing for penalties for crimes against morality.

Key words: crime against morality, punishment, sanction, sentencing, court practice.

Постановка проблеми. Питанню практики застосування санкцій за злочини проти моральності практично не приділяли уваги всі дослідники, які вивчали проблеми, пов'язані зі злочинами проти моральності в цілому, або окремі різновиди цієї злочинності. Це не повинно дивувати, адже в нашій правовій системі склалася така наукова традиція, котру важко подолати. Санкціями займалися або в загальному контексті, тобто їхньою природою, формою та особливостями застосування в цілому, суперечностями розмірів санкцій у Кримінальному кодексі (далі – КК) України [1], або ж у

системі проблем, пов'язаних з окремими видами покарань.

Стан дослідження. Можна виділити доволі мало робіт, котрі би присвячувалися питанням застосування санкцій за окремі види злочинності. Серед таких досліджень можна назвати дослідження, що стосувалися проблем застосування санкцій за злочини проти власності (Т.А. Денисова, Ю.В. Філей) [2], проти державних фінансів (Н.О. Гуторова) [3], проти особи (Н.Д. Семенова) [4], проти здоров'я населення (О.П. Горох, А.А. Музика) [5], у сфері господарської діяльності (О.А. Шаповалова) [6]. В